

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра цивільного процесу

*До 150-ї річниці з дня відкриття першої
судової палати у м. Одеса*

Новели цивільного процесуального законодавства: ПРЕДСТАВНИЦТВО

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

м. Одеса, 16 травня 2019 року

Одеса
Фенікс
2019

УДК 347.9

Н 72

Укладачі:

Голубєва Н. Ю. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Островська Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Коробенко О. О. – асистент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Сатановська О. В. – старший лаборант кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Новели цивільного процесуального законодавства:
Н 72 представництво : матер. Міжнар. наук.-практ. конфер. ; до 150-ї річниці з дня відкриття першої судової палати у м. Одеса (м. Одеса, 16 травня 2019 року) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Н. Ю. Голубєвої. – Одеса : Фенікс, 2019. – 200 с.

Укр. та франц. мовами

ISBN 978-966-928-404-4

УДК 347.9

*Матеріали видано за авторською редакцією.
Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу
несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти
та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

ISBN 978-966-928-404-4

© Національний університет «Одеська
юридична академія», 2019

для визнання таких доказів недопустимими, виключення їх з числа доказів та, як наслідок, неможливість їх використання в процесі доказування.

Наявність вищезазначених прогалин в процесуальному законодавстві звужує принцип змагальності учасників справи через неможливість використання окремих засобів доказування для доведення перед судом певних обставин, на які вони посилаються, як на підстави своїх вимог та заперечень.

Список використаної літератури:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 року № 1618-IV в редакції від 18.03.2004 року [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-IV/ed20040318>.
2. ДСТУ 4163-2003. Державної уніфікованої системи документації, Уніфікованої системи організаційно-розпорядчої документації «Вимоги до оформлювання документів». – Режим доступу // <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0055609-03>.
3. Постанова Верховного Суду від 30 травня 2018 р. по справі № 489/5328/16-ц // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74687775>.
4. Зозуля Н. Оригінали та копії електронних документів: процедура, яку складно реалізувати // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://barristers.org.ua/news/oryginaly-ta-kopiyi-elektronnyh-dokumentiv-protsedura-yaku-skladno-realizuvaty>.

Полюк Юлія Іванівна

асистент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ ЗА ЗАХИСТОМ ПРЕДСТАВНИКОМ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Право на звернення до суду за захистом, закріплене у ст. 4 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), є суб'єктивним цивільним процесуальним правом, реалізація якого характеризується наявністю активних процесуальних дій учасника судового процесу з одного боку та суду з іншого, які здійснюються

у певній, встановленій цивільним процесуальним законодавством, послідовності і в системі визнаються юридичним складом виникнення, зміни або припинення процесуальних правовідносин.

Одним з ключових елементів цивільних процесуальних правовідносин виступають його суб'єкти. Таким чином, визначаючи суб'єктів права на звернення до суду за захистом можливо покласти в основу загальнотеоретичне визначення «суб'єкт права» вироблене та запропоноване Ю. М. Оборотовим, відповідно до якого суб'єкт права це фізичні або юридичні особи, держава, соціальні спільноти, які здатні реалізовувати безпосередньо або за допомогою представника юридичні права і обов'язки [2, с. 189]. Таким чином, суб'єкт права на звернення до суду за захистом – фізичні, юридичні особи та держава, які здатні реалізовувати власне суб'єктивне право на звернення до суду за захистом порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи законних інтересів.

Суб'єкт права на звернення до суду за захистом може реалізувати належне йому право безпосередньо (шляхом вчинення процесуальних дій особисто) та опосередковано (шляхом вчинення процесуальних дій через представника або органи та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб). Тому пропонується проводити диференціацію між такими поняттями як «самопредставництво» та «представництво».

Так, відповідно до ч. 1 ст. 58 ЦПК України самопредставництво визначається в якості можливості учасника справи брати участь у судовому процесі особисто, а отже пов'язується із правосуб'єктністю суб'єкта права на звернення до суду за захистом при реалізації цього права.

Самопредставництво матиме прояв коли особа є правосуб'єктною і самостійно реалізовує процесуальні права у судовому процесі. В даному випадку реалізація права на звернення до суду за захистом залежить виключно від волевиявлення самої особи, яка є носієм цього права. Однак, на відмінну від фізичної особи, яка за наявності у неї правосуб'єктності правомочна особисто (безпосередньо) реалізувати власне право на звернення до суду за за-

хистом, юридична особа таке право реалізовує через свого керівника або члена виконавчого органу, уповноваженого діяти від її імені відповідно до закону, статуту, положення (ч. 3 ст. 58 ЦПК України). При цьому слід розуміти, що право на звернення до суду за захистом належить безпосередньо юридичній особі, особиста участь якої здійснюється в особі її керівника або члена виконавчого органу, уповноваженого діяти від її імені відповідно до закону, статуту, положення. Тож, жодна з визначених осіб не є набуває процесуального статусу представника у розумінні його як учасника судового процесу.

Право особи на звернення до суду за захистом може бути реалізовано через представника. Так, відповідно до ч. 4 ст. 131² Конституції України представництво іншої особи в суді здійснюється адвокатом. При цьому ч. 5 ст. 131² Конституції України встановлює винятки щодо представництва в суді, зокрема у трудових спорах, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена [3]. У зв'язку з цим ст. 60 ЦПК України визначено, що представником у цивільному процесі може бути адвокат, а також особа, яка досягла вісімнадцяти років та має цивільну процесуальну дієздатність, з обмеженням щодо здійснення нею представництва тільки у малозначних спорах та у спорах, що виникають з трудових відносин. Представництво малолітніх, неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена здійснюється законними представниками відповідно до ст. 59 ЦПК України.

Участь представника у правовідносинах щодо реалізації права на звернення до суду за захистом можлива: 1) коли особа є правосуб'єктною, однак процесуальні права у процесі самостійно не реалізовує; 2) коли особа має лише цивільну процесуальну правоздатність і не має достатній об'єм цивільної процесуальної дієздатності.

Підставою виникнення представництва в першій ситуації є факт делегування особі повноважень на здійснення представни-

цтва на договірній основі. В даному випадку право на звернення до суду за захистом, як і раніше, належатиме особі щодо якої здійснюється представництво і факт делегування повноважень представнику задля реалізації зазначеного права не змінює правову природу його належності особі.

Друга ситуація має відношення тільки до фізичної особи, оскільки у юридичної особи елементи правосуб'єктності з'являються одночасно і характеризуються нерозривністю. Особливість зазначеної ситуації проявляється в тому, що через недостатній об'єм цивільної процесуальної дієздатності, недієздатність або обмежену дієздатність фізична особа не спроможна власними діями реалізувати своє право на звернення до суду за захистом.

Відсутність у особи повної цивільної процесуальної дієздатності компенсується дієздатністю їх законних представників (ст. 59 ЦПК України). Отже, загальне розуміння правосуб'єктності, шляхом поєднання правоздатності і дієздатності, в межах цієї ситуації складається таким чином: замість правоздатної, але недієздатної особи у цивільному процесі може виступати її законний представник. При цьому слід зазначити, що особа, процесуальна дієздатність якої законом визнається відсутньою чи обмеженою або взагалі є недієздатною, вважається і суб'єктом права на звернення до суду за захистом, і суб'єктом конкретних цивільних процесуальних правовідносин, але разом з тим механізм реалізації суб'єктивного права таких осіб матиме певні особливості. Законний представник хоча і буде вважатися суб'єктом конкретних цивільних процесуальних правовідносин, однак суб'єктом права на звернення до суду за захистом в означеній ситуації він не є. Процесуальна недієздатність особи у цьому разі замінюється процесуальною дієздатністю законного представника.

Враховуючи, що право на звернення до суду за захистом у цивільному процесі може бути реалізовано як безпосередньо, так і опосередковано, можливе виокремлення суб'єктів реалізації права на звернення до суду за захистом, до складу яких слід віднести представників (у тому числі й законних). Такі особи самі по собі не

є безпосередніми носіями права на звернення до суду за захистом, але приймають участь, здійснюючи його реалізацію, поряд з його дійсним власником – суб'єктом права на звернення до суду за захистом. Слід констатувати, що в межах правовідносин пов'язаних з реалізацією права на звернення до суду за захистом представник забезпечує процес реалізації цього права, вчиняючи процесуальні дії необхідні для постановлення судом ухвали про відкриття провадження у справі.

Список використаної літератури:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004. № 1618-IV. Дата оновлення: 04.11.2018,. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
2. Крестовская Н. Н., Оборотов Ю. Н., Крыжановский А. Ф., Матвеева Л. Г. Теория государства и права. Государственный экзамен. / изд. 5-е. Харьков: Одиссей, 2009. 256 с.
3. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 21.02.2019. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

Прущак Валерія Євгенівна

асистент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»,

начальник юридичного відділу

ПІДСТАВИ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Конституцією України, зокрема статтею 55, закріплено, що кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, а також що кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. Таким чином держава передбачає, що однією з ефективних і цивілізованих форм захисту порушених прав особи і громадянина є судовий захист, а конституційне право кожного на справедливий суд стає юридичною підставою будь-яких процесуальних відносин.